

Marijana Tomelić Ćurlin
Split

CROATIAN STUDIES REVIEW / ČASOPIS ZA HRVATSKE STUDIJE

(Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa *Nazor: Književnost, jezik, povijest* održanog u Postirima na otoku Braču od 20. do 21. 2010., br. 1-2, sv. 7, Odsjek za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Splitu, Croatian Studies Review Macquarie University, Split, 2011., str. 451.)

U Postirima je na otoku Braču u svibnju 2010. godine održan Međunarodni znanstveni skup *Nazor: Književnost, jezik, povijest*. Brojni su hrvatski i inozemni filolozi tom prigodom predstavili rezultate svojih istraživanja vezanih za Nazorovo stvaralaštvo, život i djelo. Osim radova istaknutih proučavatelja Nazorova stvaralaštva zapaženi su i radovi mladih istraživača.

Croatian Studies Review dvojezični je časopis (na hrvatskom i engleskom jeziku) posvećen kroatističkim i kroatološkim temama uz teme iz hrvatske kulture, povijesti, multikulturalnosti i slično. Časopis je pokrenut 1998. na Sveučilištu Macquarie, a danas ga izdaju Croatian Studies Centre Macquarie, University of Sydney, Australia, zatim Centar za hrvatske studije u svijetu, Sveučilište u Splitu Filozofskoga fakulteta, Hrvatska, Center for Croatian Studies, University of Waterloo, Canada i Leykam International, Zagreb.

U časopisu je na više od 400 stranica objavljen ukupno 21 rad. Časopis sadrži dvije cjeline, a prva dvije podcjeline.

Prva podcjelina prvoga dijela časopisa nosi naslov *Nazor: Književnost i povijest*. Ujedno je to i bila jedna od tematskih cjelina znanstvenoga skupa. U tom je dijelu časopisa objavljeno jedanaest radova, od čega sedam izvornih znanstvenih radova te četiri pregledna rada. Druga podcjelina prvoga dijela *Nazor: jezik i stil* druga je tematska cjelina skupa. Taj dio časopisa sadrži pet radova, od kojih četiri izvorna znanstvena rada te jedan pregledni rad.

Većinom su to radovi suradnika lingvisti iz Hrvatske: iz Splita (Lucijana Armanda, Ivan Bošković, Joško Božanić, Tanja Brešan, Marko Dragić, Gordana Galić Kakkonen, Anita Runjić-Stoilova, Boris Škvorc, Marijana Tomelić Ćurlin i Stojan Vrljić), iz Zadra (Zvezdana Rados), iz Zagreba (Jevgenij Paščenko), iz Pučišća (Lucija Puljak) Jedan je suradnik iz Norveške (Svein Mønnesland), jedan iz Italije (Inoslav Bešker), dva iz Australije (Walter Vori Lalich i Danijel Džino).

Drugi dio časopisa donosi šest radova iz različitih područja: tri izvorna znanstvena rada, dva pregledna rada i jedan stručni rad. Ti radovi nisu bili predstavljeni na skupu. Svi radovi drugoga dijela časopisa prinosi su hrvatskih suradnika iz Splita (Marijana Alujević Jukić, Erna Vladislavić, Eni Buljubašić, Josipa Korljan, Josip Lasić, Marina Marasović-Alujević, Katarina Lozić Knezović i Magdalena Nigoević).

Radovi su u časopisu (u cjelinama, odnosno podejelinama) poredani prema abecednom redu autora.

Osim urednika časopisa Luke Budaka i Borisa Škvorca u uredničkom su odboru bili i Ivan Bošković, Joško Božanić, Gordana Galić Kakkonen i Anita Runjić-Stoilova. Za uređivanje tekstova i korekturu zaslužne su Tanja Brešan, Eni Buljubašić, Josipa Korljan, Josip Lasić, Katarina Lozić Knezović, Marijana Tomelić Ćurlin i Brian Willems. Iz navedenoga se vidi da je povelik broj ljudi radio na objavljivanju ovoga časopis i da je rad urodio plodom.

Radove su recenzirali hrvatski i strani lingvisti. Hrvatskih je trinaest (Krešimir Bagić, Ivan Bošković, Božanić, Vinko Brešić, Neven Budak, Davor Dukić, Gordana Galić Kakkonen, Zrinka Jelaska, Josip Lisac, Miroslav Palameta, Zvezdana Rados, Helena Sablić Tomić i Boris Škvorc), a stranih deset (Ištvan Blažetin, Ralph Bogert, Luka Budak, Vinko Grubišić, Dunja Jutronić, Walter Lalich, Zoltan Medve, Krystyna Pieniazek-Marković, Boguslaw Zielinski i Tanja Zimmermann).

Radovi s konferencije posvećeni su profesoru emeritusu Ivanu Mimici u povodu desete obljetnice studija hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Prva podejelina prvoga dijela s naslovom *Nazor: Književnost i povijest* počinje radom **Lucijane Armande** *Kontrastivna analiza Nazorovih prijevoda Beccadellijevih i Michelangelovih soneta*. Autorica nas zanimljivo upoznaje s Lodovicom Beccadellijem, dubrovačkim nadbiskupom iz 16. stoljeća, te njegovom ulogom u hrvatskoj književnosti kako 16. tako i 20. stoljeća. U uvodnom dijelu kratko se prepričava jedna epizoda iz nadbiskupova života; spominje se Josip Torbarina, njegovo zanimanje za Beccadellijevo stvaralaštvo te njegov kasniji utjecaj na Nazorov prevodilački pothvat. Autorica analizira Nazorove prijevode Beccadellijevih i Michelangelovih soneta, bilježeći odstupanja od originala i komparirajući ih s prijevodima istih soneta. Na temelju analize dolazi do zaključka da je Nazor vrlo uspješno u prevođenju s mjerom odstupio od originala te da njegovi prijevodi i dan-danas mogu biti uzor dobra prevođenja.

U radu 'Ova mržnja stara'- *Nazor i stereotipi o Talijanima u hrvatskoj štokavskoj književnosti* **Inoslav Bešker** progovara o stereotipima u Nazorovu opusu. Hrvatska nacionalna pripadnost i njezina slavenska ukorijenjenost jedan je od tematskih motiva Nazorova poetskog i proznog stvaralaštva. Koristeći se negativnim stereotipovima, progovara o Talijanima iako je bio zaljubljenik talijanskoga jezika i talijanske kulture, ali zato žustri protivnik talijanske politike. Često koristi i antikolonijalne stereotipove preuzete od Augusta Šenoa: "orijentalizmu" suprotstavlja slavenstvo, talijanskome mitu slavenski mit.

Bogatstvo i raznolikost književnog djela Vladimira Nazora ogleda se u tematskim, književno--stilskim, žanrovskim, ideološkim i drugom kompleksima. U Nazorovu knji-

ževnom stvaralaštvu najmanje se spominju romani. Toj cjelini posvetio se **Ivan Bošković** svojim radom *Nazorovi 'Krvavi dani' u kontekstu hrvatske historiografske fikcije*. Autor se bavi proznim stvaralaštvom, točnije romanom *Krvavi dani*, koji je objavljen samo jednom za autorova života. Riječ je o romanu koji se svojim dominantnim odrednicama uklapa u tradiciju hrvatske historiografske proze. Slijedeći šenoinsku tradiciju povijesnoga romana s elementima pučkoga pripovijedanja, Nazor je pokazao svoju istančanost za nacionalnu sudbinu istarskoga čovjeka.

Marko Dragić u svom radu *Zbilja o hrvatskom kralju Dmitru Zvonimiru u poeziji Vladimira Nazora* iznosi hrvatsku jezičnu povijest, ujedno ističući odnos hrvatskoga naroda prema jeziku. Autor naglašava Nazorovu istančanost prema jeziku te ističe da je zbilja o hrvatskom kralju Dmitru Zvonimiru u Nazorovoj poeziji u potpunom suglasju s povijesnim izvorima. Autor daje kratak osvrt na dinastiju hrvatskih vladara, spominjući brojna povijesna imena među kojima i kneza Branimira, kralja Tomislava, Trpimira II, Krešimira I... Zorno se iznosi slika Hrvatske za vrijeme kraljevanja Dmitra Zvonimira, njegova krunidba, kraljevanje, ratovi...

Danijel Džino donosi rad na engleskom jeziku: *The Perception of Croatian Medieval History by Vladimir Nazor in 'Hrvatski kraljevi' ('The King of the Croats')* u kojem analizira percepciju hrvatske srednjovjekovne povijesti u Nazorovoj zbirci poezije *Hrvatski kraljevi*. Baveći se povijesnim događajima, oslikavajući hrvatsku povijest, srednjovjekovne hrvatske vladare, Nazor osnažuje osjećaj jedinstva u sadašnjosti. Autor naglašava koliko je re-konstrukcija hrvatske prošlosti bitna za učvršćivanje hrvatskoga identiteta te za nastanak bolje političke budućnosti.

U članku **Gordane Galić Kakkonen** *Vladimir Nazor: 'Od Splita do piramida' - tekst, imaginacija, reprezentacija* priznaje se i naglašava Nazorova putopisna djelatnost. Njegov putopis *Od Splita do piramida* u mnogo čemu odskače od ostalih takvih ostvarenja. Naime, temeljna odrednica putopisa jest nefikcionalnost koja je ovdje narušena. Čestim reminiscencijama na prošlost, promišljanjem o životu, svijetu, viđeno postaje doživljeno, a neviđeno moćnije od viđenoga; autor putopisni subjekt stavlja u prvi plan. On postaje moderni subjekt, nezadovoljan viđenim i proživljenim.

Članak *History, Politics and War in the Life of a Resistance Poet and Statesman* **Waltera Vorija Lalicha** predstavlja i približava djelatnost Vladimira Nazora novoj čitalačkoj publici s engleskoga jezičnoga područja. Naime, želeći prikazati koliki je bio njegov književni doprinos hrvatskoj kulturi, utjecaj na hrvatsku nacionalnu svijest, veliko značenje za vrijeme Drugoga svjetskoga rata, autor sažeto opisuje politička zbivanja na hrvatskom području. Svojom riječi borio se i branio integritet hrvatskoga jezika, njegove priče, pjesme i mitovi odražavali su političke i socijalne ideje, njegovo stvaralaštvo postalo je simbol otpora. Autor smatra da se o pjesniku još mnogo toga može reći, odnosno da poglavlje o Nazoru nikada neće biti u potpunosti zatvoreno.

Mnogi autori u časopisu bavili su se Nazorovim stvaralačkim ciklusima. Među takvima je Norvežanin **Svein Mønnesland**. Obrađujući Nazorov Brački ciklus, odnosno 37 pripovijedaka s tematikom s otoka Brača, autor progovara o pjesniku kao dalmatin-

skom piscu. Njegov rad *Vladimir Nazor kao dalmatinski pisac* opisuje Nazorovu autobiografsku lirsku prozu, prozne lirske zapise, poetski realizam, ali i Nazorovo vraćanje djetinjstvu. Upravo Nazorove priče iz djetinjstva predočavaju čitatelju tadašnju sliku života na dalmatinskim otocima. Kratko osvrtanje na jezik Nazorova stvaralaštva također obogaćuje i daje poseban ton radu.

Mitsko kod Nazora najbolje oslikava **Jevgenij Paščensko** svojim radom *Mitološka simbolika u Nazorovom stvaralaštvu*. Upravo je mitskom simbolikom pisac, posebice u razdoblju moderne, dao značajan doprinos hrvatskoj književnoj baštini. Autor usmjerava svoju pažnju na pojam mita i mitološkoga u djelu, na osobitosti kulture otoka Brača, Istre, na pojedine stilske karakteristike određenih razdoblja. Spominje se mit o slavenvstvu, odnosno slavenski mit, istarski mit, socijalni, povijesni, etnogenetski mit, odnosno brački mit te partizanski mit. Autor upućuje na njihov odraz u suvremenoj znanosti, odnosno na rekonstrukciju mitskoga supstrata u duhovnoj kulturi hrvatske kulturne baštine. Također, posebno se ističe i Nazorovo zanimanje za etnologiju, folkloristiku, usmeno stvaralaštvo, za cjelokupnu hrvatsku kulturu.

O obilju mediteranske građe kako mitološke, književne, jezične, religijske, političke, sociološke, tako i historiografske, u Nazorovu stvaralaštvu, raspravlja i **Zvezdana Rados**. Njezin rad *Mediteranska baština u Nazorovu romanu 'Pastir Loda'* izdvaja pojedinca, svjedoka i sudionika *dvomilenijske bračke (hrvatske, slavenske i mediteranske) povijesti*. Analizirajući Lodu, autorica progovara o nastanku jednoga segmenta mediteranske komponentne hrvatske kulture. Naime, u pojedincu se prepoznaju i razaznaju raznovrsni slojevi mediteranskih tradicija i kultura (mitski, grčki i rimski, slavenski, poganski, kršćanski).

Interesantan prinos časopisu dao je i **Boris Škvorc** svojim radom *Utjecaj klonijalnih ishodišta i postkolonijalnih okvira na čitanje (pričanje) nacije kod Andrića, Krleže i Nazora*. U radu se na šezdesetak stranica govori o postkolonijalnom stanju hrvatske kulture i književnosti dvadesetog stoljeća u stvaralaštvu, odnosno narativnim iskazima trojice književnika: Vladimira Nazora, Ive Andrića i Miroslava Krleže. Uzimajući u obzir kolonijalno nametnuta i povijesno i kulturološki determinirana ishodišta hrvatske kulturne raznolikosti, autor analizira prozne iskaze, mitologeme i ideologeme trojice autora. U radu je i riječ o ideji hrvatstva kao pitanju presijecanja srednjoeuropskih, mediteranskih i orijentalnih paradigmi. Studija se bavi određivanjem teorijskih okvira problematici postkolonijalnog uobličavanja čitanja hrvatske književnosti dvadesetog stoljeća, odnosno problemskim odnosima između ideje, kulture, književnosti i čitanja, bogatoj hrvatskoj kulturnoj raznolikosti. Autor oslikava i kolonijalne i postkolonijalne kritike na književni izričaj hrvatskih pisaca koji su obilježili dvadeseto stoljeće.

Druga podjelina prvoga dijela *Nazor: jezik i stil* počinje opsežnim radom **Joška Božanića** *Prolegòmena za vernakularnu stilistiku*. U radu se autor bavi pitanjem vernakularne stilistike koja se promatra unutar hrvatske dijalektologije. Autor u radu piše o mnogočemu. Posebna se pozornost posvećuje hrvatskomu standardnomu jeziku, koji se promatra u odnosu na štokavske, čakavske i kajkavske jezične ostvaraje. Otvara se i pitanje stilistike govora, stilistike kolokvijalnoga teksta, stilistike organskih idioma... Raspravlja

se o odnosu narječja prema štokavskom koje postaje osnovica hrvatskom standardnom jeziku... Na kraju autor svoj rad potkrepljuje priložima: kraćim tekstovima na trima hrvatskim idiomima te tako demonstrira interpretacijske modele vernakularne stilistike. Autorov rad popraćen je obilnim brojem bibliografskih jedinica.

Nazorovo stvaralaštvo na štokavskom narječju bila je tema **Tanje Brešan**. Naime, svojim radom *Stariji gramatički oblici u Nazorovoj pripovijetci 'Voda'* (*Doprinos istraživanju Nazorova jezika*) autorica se nakratko pozabavila jednim segmentom hrvatske povijesti. Dotičući se jezičnopovijesnoga naslijeđa 19. stoljeća, autorica se pita koliko će se jezično zastarjelih rješenja obilježenih previranjima jezikoslovnih koncepcija i filoloških škola pronaći u Nazorovu štokavskom stvaralaštvu. Bez obzira na mali korpus istraživanja, zaključak je jasan: standardna je novoštokavština uz morfonološki pravopis dosljedno jezik Nazorova stvaralaštva. Naravno, rad može poslužiti kao dobar početak jednoga dubljeg istraživanja cjelokupnoga štokavskoga korpusa Nazorova stvaralaštva.

U prilogu *Uloga zavičajnog idioma u razvoju jezičnokomunikacijske kompetencije učenika mlađe školske dobi* **Lucija Puljak** predstavila je rezultate svoje ankete koja potkrepljuje tvrdnje da svijest o dvojezičnosti unapređuje učenički govornokomunikacijski razvoj.

Naime, autorica se pozabavila pitanjem kako dječja uporaba zavičajnoga govora u školskoj i svakodnevnoj komunikaciji utječe na usvajanje standardnoga jezika i razvoj jezičnokomunikacijske kompetencije.

Vrijedan doprinos istraživanju Nazorova jezika dale su **Anita Runjić-Stoilova** i **Marijana Tomelić Ćurlin** radom *Nazorov jezik u službi metrike*. Autorice pozornost posvećuju pojedinim jezičnim elementima kojima Nazor stvara svoj pjesnički izraz. Rad se bavi metrikom jer se Nazorova borba s učenjem štokavštine očituje uglavnom u njoj. Svrha rada bila je, prema tome, ispitati i analizirati Nazorov jezik u službi metrike. Iz velikoga i raznolikoga pjesničkoga opusa autorice izdvajaju dvedesetak pjesama koje pripadaju Nazorovoj ranijoj štokavskoj lirici. Analiziran je naglasak, a vezano uz njega i stopa. Analiza je obuhvatila i pojavu dvosložnog izgovora dvoglasnika, apokopirane infinitive, pojavu pokraćenih glagolskih priloga sadašnjih i prošlih, oblike glagolskih pridjeva radnih muškoga roda u jednini, oblike u množini, dijalektalni leksik i dr.

Unatoč velikom i raznolikom pjesničkom opusu vrlo se često o Vladimiru Nazoru govori kao o najvećem hrvatskom čakavskom pjesniku, iako je napisao relativno malo pjesama na čakavštini, svega desetak. *Žena zapušćena* zauzima posebno mjesto među njima. Upravo je ona poslužila **Stojanu Vrljiću** koji ovom časopisu daje kratak prilog svojim člankom *Lingvostilistička analiza Nazorove pjesme 'Žena zapušćena'*. Autor sažeto progovara o umjetničkoj vrijednosti pjesme, značenju narječja/dijalekta kao dijelu izražajnosti...

Radovi koji slijede, dio su drugoga dijela časopisa. Ti radovi različite su tematike, neobjedinjeni jednim naslovom, a kao što je već rečeno, nisu ni bili dio znanstvenoga skupa posvećenoga Vladimiru Nazoru. Prvi je rad dviju autorica **Marijane Alujević Jukić** i **Erne Vladislavić** *Romanizmi u bračkom pjesništvu Stjepana Pulišelića*. Rad pruža lijep dodatak proučavanju romanskih jezika. Naime, autorice se, kao što se iz

naslova vidi, bave jednim dijelom bračkoga leksika u Pulišelićevu pjesništvu. Značajan je i zanimljiv popis zabilježenih romanizama, njihova podjela na semantička polja te naposljetku i etimologijska analiza onih romanizama koji pripadaju semantičkom polju zvanja i zanimanja.

Rad mlade znanstvenice **Eni Buljubašić** *'Male novine': informativno glasilo Hrvatskog doma u Punta Arenasu* daje pogled na hrvatske iseljenike u najjužnijoj pokrajini Čilea Magallanesu. Autorica progovara o izdavačkoj djelatnosti hrvatske imigracije, o snazi pisane riječi materinjeg jezika u iseljeništvu i njegovoj ulozi u očuvanju nacionalnog identiteta. Lijepo je prikazana struktura časopisa, sadržaj i njegova uloga. *Novine* nose u sebi nostalglično vraćanje na prošlost, njegovanje starih običaja, folklor, čuvanje starih recepata. Lijepo je znati da se tamo negdje na ulicama Punta Arenasa, glavnoga grada pokrajine Magallanes, nalazi u samome centru Hrvatska ulica i Hrvatski dom i da reći da ste iz Hrvatske znači biti prepoznat i poštovan.

Slijedi rad iste autorice u koautorstvu s **Josipom Korljan** *Književnost i nove tehnologije. Pristup proučavanju hrvatskom kao drugom i stranom jeziku*. Autorice proučavaju ulogu književnosti u učenju hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika, s posebnim osvrtom na praktičnu primjenu kroz sustav elektronskog obrazovanja Blackboard, obrazlažući stav kako učenje književnosti i kulture nekoga jezika može pojedinca potaknuti na početno ili daljnje učenje toga jezika.

Rad donosi interesantan pristup kada se govori o internet obrazovanju (e-obrazovanju). Osim pristupa toj problematici s teorijskog aspekta, autorice prikazuju i strukturu jednoga kolegija, Uvod u hrvatski književnost i kulturu za strane studente kao primjer učenja hrvatskoga jezika i kulture kroz književnost implementiranog u edukacijski softver Blackboard.

Prilogom na engleskom jeziku *'Guest' Culture in the 'Host' Language* **Josipa Lasića** hrvatski se jezik promatra kao strani, razvija se pogled na jezik izvana i progovara o samome procesu učenja jezika, pristupnicima koji žele naučiti hrvatski jezik, konkretno o cijeloj strukturi, odnosno nastavi koja se provodi na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Onomastičkim su građom zaokupljene dvije autorice **Marina Marasović-Alujević** i **Katarina Lozić Knezović**. Zajedničkim radom *Obalni toponimi otoka Šolte* autorice daju svoj doprinos razvoju hrvatske leksikologije. Na pedesetak stranica iznose prikupljenu građu, odnosno dvjesto devedeset i jedan toponim srednjodalmatinskog otoka Šolte. Građa je etimološki obrađena te analizirana. Same autorice navode da su radu pridobile i one toponime koji do sada nisu bili obrađeni u jadranskoj toponomastici.

Prilogom Pavao Tekavčić - pragmalingvist predstavila se **Magdalena Nigoević**. Ujedno je to bio i zadnji članak časopisa. Autorica u radu iznosi studije P. Tekavčića, značajnog imena kada se govori o proučavanju povijesti talijanskoga jezika, kao i proučavanju sociolingvistike, pragmalingvistike i jezika komunikacije. Ovim radom autorica se pozabavila područjem iz hrvatsko-talijanske kontrastivne analize u kojima se propituje neke pragmatičke teme na primjerima tih jezika.

Zanimljivi i nadasve korisni radovi ispunili su stranice ovoga broja časopisa *Croatian Studies Review*. Konferencija održana u Postirima na otoku Braču dokazala je da je tema *Nazor: Književnost, jezik, povijest* poprilično široka pa su i sama izlaganja otvorila podosta prostora za daljnja teoretska razmatranja. Časopis je dobrodošao svima onima koje pobliže zanima Nazorovo stvaralaštvo, život i djelo. Kao dio hrvatske opće, jezične i kulturne baštine, časopis s tematskom cjelinom o Vladimiru Nazoru bio je dostojan dar za deseti rođendan Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Splitu.

